

ЗНАЧЕННЯ ВИРОБНИЧИХ ПРАКТИК У ПІДГОТОВЦІ БІОЛОГІВ БАКАЛАВРСЬКОГО ТА МАГІСТЕРСЬКОГО ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РІВНІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Шевчук С. Ю.

*кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри зоології, біологічного моніторингу
та охорони природи,
Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна*

У законі України «Про вищу освіту» (стаття 51) *«практична підготовка осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, здійснюється шляхом проходження ними практики на підприємствах, в установах та організаціях згідно з укладеними закладами вищої освіти договорами або у його структурних підрозділах, що забезпечують практичну підготовку»* [1].

Залежно від мети та змісту практики бувають навчальними, виробничими, переддипломними тощо. Метою виробничої практики є закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих студентами в процесі вивчення певного циклу теоретичних дисциплін, практичних навичок, ознайомлення безпосередньо на підприємстві, установі з виробничим процесом і технологічним циклом виробництва, відпрацювання вмінь і навичок з робітничої професії та спеціальності, а також збір фактичного матеріалу для виконання курсових проектів (робіт) [2, с. 3].

Для біолога практика – це не просто доважок до теоретичних знань, а основа і фундамент всієї професійної діяльності, незалежно від місця працевлаштування. Адже компетенція фахівця передбачає наявність сформованих навичок роботи у польових та лабораторних умовах.

Підготовка біолога бакалаврського та магістерського освітньо-кваліфікаційних рівнів регламентується галузевими стандартами МОН.

Зокрема, Стандарт бакалавра вимагає впровадження програмних результатів навчання, таких як *«ПР20. Аргументувати вибір методів, алгоритмів планування та проведення польових, лабораторних, клініко-лабораторних досліджень, у т.ч. математичних методів та програмного забезпечення для проведення досліджень, обробки та представлення результатів»* та *«ПР22. Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на доброчесність, професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень»*, а також фахових компетентностей *«СК04. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах»* [3; с. 8–10].

Підготовка магістра – це вже вищий рівень, що передбачає формування якостей не тільки виконавця, а й аналітика і розробника, що відображається у формулюванні компетентностей *«СК05. Здатність планувати і виконувати експериментальні роботи з використанням сучасних методів та обладнання; СК07. Здатність діагностувати стан біологічних систем за результатами дослідження організмів різних рівнів організації; СК8. Здатність презентувати та обговорювати результати наукових і прикладних досліджень, готувати наукові публікації, брати участь у наукових конференціях та інших заходах; ПР6. Аналізувати біологічні явища та процеси на молекулярному, клітинному, організменному, популяційно-видовому та біосферному рівнях з точки зору фундаментальних загальнонаукових знань, а також за використання спеціальних сучасних методів досліджень»* та програмних компетентностей навчання *«ПР9. Планувати наукові дослідження, обрати*

ефективні методи дослідження та їх матеріальне забезпечення» [4; с. 8–9].

Відповідно, на етапі бакалаврату головна мета виробничої практики – це адаптація до професії, освоєння базових методів та формування початкових професійних навичок (hard skills), а магістерська практика орієнтована на науково-дослідну, експертну та управлінську діяльність фахівця.

Для здобувачів і бакалаврського, і магістерського рівнів виробнича практика виконує ще одну важливу функцію – це можливість працевлаштування. Адже роботодавець (наприклад, приватні лабораторії) практику може розглядати як тривалу співбесіду, тому її успішне проходження є одним із шляхів отримання першого робочого місця за спеціальністю «Біологія». З іншої сторони, для здобувача – це альтернатива випробувального терміну та шанс ознайомитися з особливостями роботи та атмосферою колективу без трудового договору або контракту.

Література:

1. Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38. Ст. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 28.06.2026).

2. Рекомендації про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України / Держ. наук. установа «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти». 2013. URL: http://idgu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/recom_izo.pdf (дата звернення: 28.06.2026).

3. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 09 «Біологія», спеціальність 091 «Біологія» : затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України № 1457 (зі змінами та доповненнями) / Міністерство освіти

і науки України. URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/68363/ (дата звернення: 28.06.2026).

4. Стандарт вищої освіти України: другий (магістерський) рівень, галузь знань 09 «Біологія», спеціальність 091 «Біологія» : затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України № 1458 від 21 листопада 2019 р. Київ : МОН України, 2019. 31 с. URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/68364/ (дата звернення: 28.06.2026).